

Täysistunto

Perjantai 29.9.2017 klo 12.59—13.19

5. Lakialoite laiksi pakkokeinolain 10 luvun 6 ja 8 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 35/2017 vp Jani Mäkelä ps ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

13.01 **Jani Mäkelä ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen laatimisen tarve tuli esiin, kuten monen muunkin lakialoitteen, käytännön elämässä havaitun epäkohdan kautta. Asuinpaikallani Lappeenrannan Joutsenossa Konnunsuolla sijaitsee eräs suurimmista vastaanottokeskuksista, jonka yhteydessä on myös säilö. Perinteiseen mutta lopetettuun vankilaan löytyi aikanaan tällaista käyttöä. Sieltä harvemmin pääsee karkaamaan säilöön otettuja, mutta ainakin kerran niin tapahtui, ja tapausta tutkinut poliisi kommentoi medialle, ettei ole lain mukaan mahdollista käyttää televalvontaa tai matkapuhelimen paikannusta näiden säilöstä karanneiden jäljittämiseen. Tästä kummastuneena otin vielä yhteyttä kyseiseen komisarioon ja varmistin, että todella on näin.

Jokainen varmasti ymmärtää epäkohdan tässä aivan säilöstä ja sen sijainnista riippumatta. Säilössä voi olla hyvinkin korkean riskiprofiilin henkilöitä. Heihin ei välttämättä juuri tällä hetkellä kohdistu rikosepäilyä, tai ei ole tuomiota päällä, mutta heidän taustallaan voi olla merkittävää sotilaskoulutusta, taistelukokemusta ja vakavia tekoja joko ulkomailla tai karkotettavien tapauksessa Suomessakin. Ei ole minkään järjellisen oikeustajun mukaista, että tällaisia henkilöitä voi liikkua maassamme vapaana, kun heidät on lain mukaan otettu säilöön. Viranomaisilla täytyy olla keinot heidän tavoittamiseensa. Heidän sijaintinsa maassamme ei ole yksityisasiasia eikä voi nauttia yksityisyydensuojaa.

Niinpä me lakialoitteen allekirjoittaneet esitämmekin pakkokeinolakiin lisäystä, jolla karkulaisiin voitaisiin soveltaa telepäätelaitteiden valvontaa ja paikannusta. Lakimuutos sisältää lisäyksen yhteen pykälään sekä kokonaisen uuden pykälän. Tässä lakialoitteessa on pyritty rajaamaan muutos tarkasti kyseisen säilöstä karanneiden ongelman ratkaisemiseen ilman, että laajennetaan yleisemmin pakkokeinolain keinovalikoimaa kattamaan liian laajaa joukkoa tekoja, mikä voisi aiheuttaa kysymyksiä oikeusturvasta tai keinojen suhteellisuudesta.

Kyseessä on pieni täsmäparannus, jonka jälkeenkin jää varmasti paljon ongelmia ratkaistavaksi. Kuitenkin askel parempaan suuntaan otetaan suomalaisten turvallisuuden suhteen, jos eduskunta tämän aloitteemme tai sen keskeisen sisällön vie eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2017 vp

13.03 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kiitän Jani Mäkelää hyvästä lakialoitteesta. Harmi, etten ehtinyt jo tuossa lakialoittevaiheessa allekirjoittamaan.

Todellakin on niin, että jos henkilö on säilöön otettu, niin siihenhän on tietysti jo peruste siinä vaiheessa elikkä on ollut tarpeen joko maasta poistamiseksi tai muuten ottaa hänet säilöön, jotta hän ei liiku vapaana. Ja totta kai, jos hän sieltä pois pääsee lähtemään, täytyy olla mahdollisuus heti ja kiireellisesti löytää hänet, ja totta kai siinä on olemassa korkea riskiarvio jo pohjalla, että hänet on otettu säilöön.

Tämä on erittäin kannatettavaa, meillä täytyy olla riittävät keinot. Me usein puhumme siitä, niin kuin Turunkin tapahtumien jälkeen, että viranomaisilla pitää olla riittävät keinot, ja silloin tuotiin esille tiedustelulainsäädäntö ja sen tärkeys ja puolueilta kyseltiin siitä asiasta, ja myös tämä on nyt yksi asia, miten me voimme maan sisärajoilla valvoa ihmisten tekemisiä ja menemisiä. Olen erittäin iloinen tästä lakialoitteesta.

Vielä muistuttaisin kaikkia edustajia: Perussuomalaiset tekivät hetki sitten keskustelualoitteen sisäisestä turvallisuudesta, ja toivon tietysti kannanottoa, haluavatko muut puolueet käydä täällä salissa keskustelua sisäisestä turvallisuudesta. En ole kuullut keneltäkään mitään kommenttia. Kansalaiset odottavat vastausta, haluammeko me keskustella eduskunnassa siitä asiasta vai emme. Pääministerihän piti sen salaisen palaverin vain puolueen johdolle. Me muut emme ole saaneet ajanmukaista tietoa.

Kiitos vielä Jani Mäkelälle erittäin hyvästä lakialoitteesta.

13.05 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Meren puheenvuoron johdosta totean, että kansalaisten turvallisuuden vahvistaminen ja turvallisuudentunteen vahvistaminen — eli sisäinen turvallisuus — ovat erittäin tärkeitä asioita. Kokoomus ainakin on valmis missä tahansa ja milloin tahansa keskustelemaan siitä, mitä yhdessä voimme tehdä, jotta vielä paremmin pystymme varmistamaan suomalaisten turvallisuuden ja myös suomalaisten turvallisuudentunteen.

Tässä asiassa on kyse henkilöstä, joka on otettu säilöön, ja siitä, että hän on sieltä onnistunut pakenemaan, ja sitten hänen jäljittamisestaan ja kiinni saamisestaan. Muistutan, että ketään ei kovin kevein perustein oteta Suomessa säilöön. Ulkomaalaislain 121 §:ssä on lueteltu tarkoin ne edellytykset, joiden perusteella ihminen voidaan ottaa säilöön. Viime kädessä päätökset näissä tilanteissa tehdään aina yksilöllisen harkinnan perusteella, ja viime kädessä tuomioistuimien ratkaisee säilössä pysymisen. Kun säilöönnoton yhtenä perusteena on esimerkiksi 1 momentin 6 kohdan mukaan se, että "ulkomaalaisen henkilökohtaiset ja muut olosuhteet huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että hän muodostaa uhkan kansalliselle turvallisuudelle", niin kyllä ajattelen, että Suomessa pitää olla viranomaisilla kaikki ne keinot, jotka meidän kaltainen oikeusvaltio tuntee ja sallii, myös säilöstä paenneiden, potentiaalisesti sisäiselle turvallisuudelle uhan muodostavien henkilöiden jäljittämiseksi ja kiinni saamiseksi.

13.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Meidän sisäinen turvallisuutemme on järkeynyt, ja silloin ihmisten arjen turvallisuudentunteen vahvistamiseksi meidän lainsäätäjien täytyy tehdä kaikki mahdollinen. Tässä on yksi esimerkki siitä, että meidän keinovalikoimastamme puuttuu tällainen toimi säilöön otettujen kohdalla, niin kuin edustajat Zyskowitz ja Mäkelä edellä toivat esille turvallisuusuuhkia ja sitä taustaa, minkälaisissa tilanteissa säilöönottoa käytetään. Kun on tämäntyyppisistä henkilöistä kyse, on varmasti aivan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2017 vp

perusteltua, että voidaan myös hyödyntää varsin tehokasta keinoa saada heitä kiinni taikka päästä heidän jäljilleen eli hyödyntää televalvontatietoja etsinnässä.

Itse kannatan tätä lakialoitetta periaatteellisella tasolla. Varmasti eduskunnan käsittelyssä sen eri kohdat käydään läpi huolellisesti, mutta se perusperiaate, että meidän viranomaisillamme on olemassa kaikki mahdolliset keinot tämentyypisten henkilöiden, jotka aiheuttavat mahdollisen turvallisuusuhan, kiinni saamiseksi, on kannatettava.

13.08 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Säilöönotto ei Suomessa tapahdu kepein perustein, vaan kun näin tehdään, siihen on vakavat syyt, kuten edustaja Zyskowiezin kattavasta puheenvuorosta kuulin. Aina aika ajoin näitä säilöön otettuja tosiaan myöskin pääsee karkaamaan erinäisistä syistä. Onneksi toistaiseksi suurin osa heistä on aina ennen tai myöhemmin saatu kiinni. On selvää, että tämä epäkohta laissa pitää korjata ja tulee järjestää viranomaisille mahdollisuus siihen, että kaikkia tekniikan keinoja voidaan käyttää tällaisessa tapauksessa, jossa tavoitellaan ja yritetään kiinni ottaa henkilöä, joka jo tuomioistuimen päätöksellään on todettu yhteiskunnalle vaaralliseksi.

Edustaja Zyskowiec perusteli laajasti ja hyvin taustan tässä asiassa. Täytyy myös antaa tunnustusta edustaja Mäkelälle siitä, että hän on tällaisen epäkohdan löytänyt ja siihen tällä lakialoitteella puuttuu. Toivottavasti jatkokäsittelyssä tämä esitys saa suotuisan vastaanoton ja siitä ennen pitkää laki säädetään.

13.10 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Viranomaisilla pitää olla mahdollisuus ja keinot varmistaa kansalaistemme turvallisuus. Edustaja Mäkelän esittämä lakiehdotus on yksi askel turvallisempaan Suomeen. Siksi olen myös allekirjoittanut perussuomalaisen edustaja Mäkelän lakialoitteen.

13.10 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelän lakialoite, jonka olen itsenkin allekirjoittanut, osuu asian ytimeen siinä mielessä, että meidän täytyy tässäkin salissa alkaa pohtimaan sitä, miten me voimme turvata Suomen kansalaiset mahdolliselta Turun kaltaiselta terroriteolta, joka meidät ensimmäisen kerran käytännössä pysäytti tämän asian edessä.

Meillä on valiokuntakäsittelyssä hallinto- ja turvallisuusjaostossa usein kuultu muun muassa suojelupoliisia ja poliisia näitten resurssien käytöstä, ja siellä on tullut esille useasti se, että suojelupoliisin resurssit menevät tällä hetkellä noin 360 riskihenkilön valvontaan. Lisäksi heidän joukossaan on 80 henkilöä, joita pitää tehostetusti seurata ja pyrkiä valvomaan heidän tekemisiään. Siinä mielessä, kun tiedetään, kuinka helppoa on kadota valvonnan piiristä, ellei ole jotain digitaalista seurantaa — lainsäädännössä on lisätty se mahdollisuuksiin — on järkevää lisätä sen kaltaista lainsäädäntöä, jossa poliisi saa riittävät toimintaedellytykset.

Me myös tiedämme sen, että nämä yksittäiset lakialoitteet eivät yleensä menesty, vaikka niissä olisi 100 allekirjoitusta, kuten on monesti nähty tässä salissa ja tässä eduskuntatyössä, että niitä ei saada lainsäädäntöön saakka. Ainoa vaihtoehto tässä on nyt se, että hallituspuolueiden jäsenet ottaisivat tämän vakavasti ja myös ministerille voitaisiin yhdessä viestiä se, että jonkun lainsäädännön yhteydessä tämä asia otettaisiin esille. Meidän täytyy yhteistyössä tehdä semmoista lainsäädäntöä, joka turvaa yhteisen yhteiskuntamme turvallisuutta ja hyvinvointia lyhyellä ja pitkällä aikavälillä, joten ei tehdä tästä mitään hallitus—oppositio-politiikkaa, vaan viedään tämä lakialoite eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2017 vp

13.12 Markku Rossi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Meri kysyi tuossa, varmaan vähän retorisestikin, eduskuntaryhmiltä ja puolueilta, olemmeko valmiit tukemaan keskustelualoitetta sisäisestä turvallisuudesta. Uskon, että koko eduskunta on sitä valmis tukemaan, koska aihepiirihän on ilman muuta sellainen, että — ei ainoastaan tällä hetkellä vaan ihan yleisenä jatkumonakin — asiasta keskustelu on paikallaan. Erilainen tekninen valvonta, seuranta monellakin tapaa, muun muassa puhelinkuuntelu ja erilaiset tarkkailumuodot teknisesti oikeastaan 90-luvulla alkoivat hyvin merkittävästi mennä eteenpäin. Tietosuoja- ja monet kysymykset ovat olleet aina siellä sitten vaakakupissa, että voidaan kiedä eteenpäin, mutta askel kerrallaan tämä puoli on mennyt eteenpäin, hallitusti mutta ennen kaikkea myös viranomaistarpeiden myötä.

Kansainvälisyyden myötä asioita on pystyttävä tarkastelemaan myös maan rajojen ylitse. Tässä mielessä Suomen sisäinen turvallisuus ei kyllä ole yksistään meidän sisäistä turvallisuutta vaan se on myös laajaa kansainvälistä yhteistyötä, jota kautta sitten nimenomaan terrorismin torjuntaan ja tämäntyyppisiin isoihin asioihin voidaan vaikuttaa.

Tässä edustaja Mäkelän lakialoitteessa pakkokeinolain muuttamisesta nimenomaan te-levalvonnan ja sijaintitietojen hankkimisen suhteen on tavallaan hyvin looginen näkökulma. Myöskin Suomessa esimerkiksi lomalla olevien vankien kohdalla on olemassa tietyt seurantajärjestelmät, ja tässä mielessä myös silloin, kun Suomella on tarpeita seurata henkilöitä omien viranomaispäätösten kautta, pidän tätä hyvin luontevana, että siihen haetaan muitakin muotoja kuin että henkilöllä on vain oma ilmoittautumisvelvollisuus. Jokainen meistä tietää, että vaikka niissä tilanteissa, kun henkilö ei ole saanut turvapaikkaa Suomesta ja on palautumassa, hyvin helposti sitä kadotaan niin sanotusti maan alle. Kyseessä on myös henkilön omankin oikeusturvan ja oman hengenkin turvaamisen kannalta tärkeä asia.

13.14 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää edustaja Mäkelää tästä lakialoitteesta pakkokeinolain muuttamiseksi siten, että televalvonta- ja sijaintitietoja voitaisiin käyttää säilöönottoyksiköstä kadonneen tai karanneen ulkomaalaisen tavoittamiseksi.

Mutta vielä tähän asiaan, jonka edustaja Meri nosti esille, eli perussuomalaisen eduskuntaryhmän tekemään keskustelualoitteeseen Suomen sisäisestä turvallisuudesta. Täältä on nyt tullut tukea tälle aloitteelle, sen keskustelun käymiselle, molemmista hallituspuolueista — kiitos tästä edustaja Zyskowitzille ja edustaja Rossille minun puolestani. Toivon, että myös oppositiolta tulee tukea.

Kuten olemme kuulleet täällä tänään, kyllä tämä Suomen sisäinen turvallisuustilanne valitettavasti on heikentynyt, ja myös kansalaisilta on tullut viestiä meille edustajille, varmaan kaikille, siitä, että tuolla ulkona ihmiset joutuvat valitettavasti pelkäämään liikkumista, varsinkin öiseen aikaan mutta miksei päivälläkin.

Eli kyllä minä vetoan koko eduskuntaan, että tämä keskustelu täällä ensinnäkin käytäisiin, ja sitten tietysti tarvitaan myös konkreettisia toimenpiteitä turvallisuuden parantamiseksi. Perussuomalaiset ovat niitä lukuisia esittäneet. Toivottavasti eduskunta niihin myös yhtyy.

Toivon tälle lakialoitteelle hyvää, asianmukaista käsittelyä valiokunnassa. Toivottavasti siitä saadaan laki.

13.16 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kiitän puheenvuoron käyttäneitä edustajia hyvistä näkemyksistä ja aloitteen saamasta hyvästä vastaanotosta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2017 vp

Sen verran olen tässä jo prosessin aikana kuullut kritiikkiä tätä lakialoitetta kohtaan, esimerkiksi teknisiä rajoitteita, että vaikkapa prepaid-liittymien seuranta ja jäljittäminen ei olisi erityisen tehokasta, mutta sehän koskee sitten samalla tavalla koko muutakin pakkokeinolakia ja sen keinovalikoimaa eikä spesifisti tätä lakialoitetta. Perusongelmahan pakkokeinolain soveltamisessa on se, että erityisesti näitä salaisia pakkokeinoja voidaan lain mukaan käyttää vain rikoksien selvittämiseen ja sinänsä varsin vakaviin rikoksiin, joista tuomitaan kovia tuomioita. Tämä on johtanut mielestäni väliinputoamisen kaltaiseen tilanteeseen, jolla on itse asiassa paljon yhteistä sen problematiikan kanssa, jota pohditaan tiedustelulain suhteen, että voi olla tekoja, joita pitäisi voida seurata ja jotka voivat uhata turvallisuutta, mutta ne eivät tällä hetkellä, juuri nyt, ole rikoksia tai vakavia rikoksia. Voi myös olla niin, että tiedustelulaki, jos se jossain vaiheessa säädetään, tarjoaa eväitä minunkin lakialoitteessani esitellyn, tämän kaltaisen ongelman ratkaisemiseen.

13.17 Pekka Haavisto vihr: Arvoisa puhemies! Kommentti pariin keskustelussa esiin nousseeseen asiaan.

Ensinnäkin on helppo yhtyä edustaja Meren nostamaan asiaan siitä, että eduskunnassa on hyvä puhua sisäisestä turvallisuudesta. Mutta oikeastaan kansanedustaja Rossin puheenvuorosta sain sytykkeen siihen, että sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat aika monella tavalla nykyaikana sidoksissa. Kun ulkoasiainvaliokunta on kuullut esimerkiksi Turun tapauksen taustoja, niin on käynyt ilmi, että on maita, joiden poliisien rekisterit tavanomaisista rikoksista eivät ole muiden maiden käytössä — Saksassa taitaa olla niin, että Länderiltä ei mene tietoa keskushallinnolle tavanomaisesta rikollisuudesta ja näin poispäin — ja sitten kun törmäämme ihmisiin, jotka ovat tällaiseen syyllistyneet ja ovat täällä liikkeellä, emme välttämättä pysty näitä taustatietoja käyttämään.

Tässä ei auta kuin tiiviimpi eurooppalainen yhteistyö, ja silloin kun puhutaan sisäisestä turvallisuudesta, niin meidän pitäisi hyvin systemaattisesti katsoa, miten toisaalta rajavalvontaa kehitetään eteenpäin Euroopan unionissa mutta myöskin tietojenvaihtoa viranomaisten välillä, ja se lisää myöskin meidän sisäistä turvallisuuttamme. Me tiedämme silloin, millaisella taustalla ihmiset ovat täällä liikkeellä ja miten he ovat Suomeen tulleet ja missä aikeissa. Selvästi tämä eurooppalainen yhteistyö on pettänyt, ja toivon, että kaikki, jotka puhuvat sisäisestä turvallisuudesta, myös ottaisivat tämän eurooppalaisen dimension mukaan ja miettivätkin, miten vahvistamme eurooppalaista osaamista näissä asioissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.